

Експериментальна перевірка ефективності методики навчання англійського наукового писемного мовлення магістрантів у процесі аналізу фахових досліджень з педагогіки

А.В. Маслова

асистент кафедри англійської мови

Мелітопольського державного педагогічного університету

імені Б. Хмельницького,

м. Мелітополь, Україна

А.В. Маслова

ассистент кафедры английского языка

Мелитопольского государственного педагогического университета

имени Б. Хмельницкого,

г. Мелитополь, Украина

A. Maslova

Professor assistant, chair of the English language,

Melitopol Bohdan Khmelnytskyi State Pedagogical University

Melitopol, Ukraine

У статті розкрито сутність методики навчання англійського наукового писемного мовлення магістрантів; описано зміст експериментальної апробації запропонованої методики в ході констатувального та формувального експериментів; наведено результати перевірки її ефективності за адаптаційним, частково адаптаційним і неадаптаційним критеріями; представлено напрями вдосконалення розробленої методики; інтерпретовано результати масового навчання, які підтвердили ефективність і технологічність нашої методики.

Ключові слова: магістранти, методика навчання, англійське наукове писемне мовлення, критерії оцінювання, експериментальна перевірка.

А.В. Маслова. Экспериментальная проверка эффективности методики обучения английской научной письменной речи магистрантов в процессе анализа профессиональных исследований по педагогике. В статье раскрыта сущность методики обучения английской научной письменной речи магистрантов; описано содержание экспериментальной апробации предложенной методики в ходе констатирующего и формирующего экспериментов; приведены результаты проверки ее эффективности согласно адаптационному, частично адаптационному и неадаптационному критериям; представлены направления совершенствования разработанной методики; интерпретированы результаты массового обучения, которые подтвердили эффективность и технологичность нашей методики.

Ключевые слова: магистранты, методика обучения, английская научная письменная речь, критерии оценивания, экспериментальная проверка.

A. Maslova. Experimental efficiency testing of teaching English scientific writing to Master students in the process of pedagogical research papers analysis. The article reveals the problem of teaching English scientific writing to Master students. To solve the problem the author suggests teaching students to read, interpret, and analyze the three versions of original research paper in pedagogy – fully adapted, partly adapted, and unadapted. The aim of the article is to prove the efficiency of the corresponding methodology. Preparation and implementation of the experimental testing of this teaching methodology are described. The testing is carried out in 2012-2013. It includes conducting both ascertaining and forming experiments, and mass instruction. According to the ascertaining experiment results the control group (CG) and experimental group (EG) of students are formed: KG – 53 persons, EG – 58 persons. In this study an innovative approach to testing students' English scientific writing skills is applied. The following evaluation criteria are singled out: adaptive, partly adaptive, and unadaptive. The results of the first part of forming experiment indicate the necessity to improve the developed methodology. The interpretation of the second part of forming experiment and mass instruction results proves the effectiveness and workability of the introduced methodology.

Key words: Master students, methodology of teaching, English scientific writing, evaluation criteria, experimental testing.

Постановка проблеми. На етапі інтеграції України в європейський освітній простір підвищення вимог суспільства до рівня володіння випускниками педагогічних ВНЗ англійським науковим мовленням забезпечує потребу у вдосконаленні існуючих аспектів іншомовної підготовки магістрантів. Розробка нових прогресивних методик навчання, які б забезпечували реальну здатність студентів старших курсів до наукової комунікації за фахом, відповідає напрямку, визначеному законом України «Про вищу освіту» (2014 р.), наказом Міністерства освіти і науки України «Про Концепцією організації підготовки магістрів в Україні» (2010 р.) [2], а також вимогами до володіння іноземною мовою, сформульованими в Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти [1]. Саме тому проблема навчання англійського наукового писемного мовлення магістрантів педагогічних спеціальностей є надзвичайно актуальною та перспективною сьогодні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти вказаної проблеми намагалися вирішити в своїх дослідженнях як українські, так і зарубіжні вчені. Так, вони довели необхідність запровадження академічного письма в процес іншомовної підготовки студентів старших курсів і магістрантів (Е. Васильєва, О. Комочкіна, О. Тарнопольський, О. Шишигіна, Т. Яхонтова, S. Bailey, L. Bjork) та обґрунтували методичну доцільність розвитку вмінь іншомовного наукового мовлення на основі попередньо засвоєного типового мовного матеріалу й подальшого його використання у створенні власних наукових текстів (Л. Курило, Ch. Feak, J. Swales); визнали правомірність використання комп'ютерних технологій для пошуку наукових тематичних текстів у мережі Інтернет, їх аналізу та створення вторинних науково-

технічних доповідей (О. Синекон, С. Coffin, М. Curry); виокремили жанри наукового мовлення такі, як стаття, доповідь, анотація, рецензія, та запропонували методики щодо їх навчання (А. Акмалдінова, О. Добриніна, Т. Рибіна, Т. Яхонтова, R. Day, В. Gastel, М. Derntl); розробили принципи організації процесу навчання іншомовного наукового мовлення для різних цілей його застосування: для сприйняття наукової інформації (Ю. Гапон), для читання англійських наукових першоджерел і їх аналізу (О. Малюга, R. Jourdan, G. Mulderig), для створення власних наукових текстів (Л. Алексєєва, Н. Аносова, О. Колмакова, А. Мін'яр-Белоручєва, J. Bell); деталізували лінгвістичні труднощі сприйняття наукового тексту та запропонували шляхи їх подолання (С. Лебединський, С. Ледовських, А. Юдіс).

Безперечно, всі ці праці зробили суттєвий внесок у розвиток методики навчання англійського наукового писемного мовлення, проте існуючого протиріччя між необхідністю вивчення наукових робіт із педагогіки сучасних зарубіжних учених і здатністю українських магістрантів розуміти й аналізувати їх вони так і не вирішили.

З метою усунення зазначеного протиріччя нами було розроблено методику навчання англійського наукового писемного мовлення магістрантів у процесі аналізу фахових досліджень з педагогіки, сутність якої полягає в тому, що студентів навчають читати та аналізувати складні в мовному і змістовому плані автентичні науково-педагогічні тексти шляхом створення з кожного з них трьох версій – повністю адаптованої, частково адаптованої і неадаптованої [6]. Ефективність створеної методики було перевірено в ході експериментального навчання.

Отже, **метою цієї статті** є опис підготовки та реалізації експериментально-дослідної апробації запропонованої методики та інтерпретація отриманих результатів за спеціально розробленими критеріями.

Виклад основного матеріалу. Експериментальна апробація розробленої методики зводилася до проведення констатувального та формувального експериментів, результати яких оцінювалися за такими критеріями, як *адаптаційний* із показниками: 1) знання лексики, що становить першу версію наукового тексту; 2) вміння вживати лексику з першої версії наукового тексту в словосполученнях, окремих і зв'язних за змістом реченнях; 3) уміння читати й виявляти розуміння (шляхом виконання тестів) першої версії наукового тексту; 4) вміння викладати прочитану інформацію, представлену в першій версії тексту: а) з опорою на питання; б) самостійно; *частково адаптаційний* із показниками: 1) знання лексики: нової термінології та фразеологічних виразів, що становлять другу версію того самого тексту; 2) вміння вживати лексику з другої версії наукового тексту в окремих і зв'язних за змістом реченнях у поєднанні з

лексикою з першої версії наукового тексту; 3) вміння читати й виявляти розуміння другої версії наукового тексту; 4) вміння: а) письмово викладати прочитану інформацію, представлену в другій версії наукового тексту; б) інтерпретувати прочитане; *неадаптаційний* із показниками: 1) знання лексики: нової термінології та фразеологічних виразів, що становлять третю версію наукового тексту; 2) вміння вживати лексику з третьої версії наукового тексту в окремих і зв'язних за змістом реченнях у поєднанні з лексикою з першої та другої версій того самого тексту; 3) вміння читати й виявляти розуміння третьої версії наукового тексту; 4) вміння: а) письмово викладати прочитану інформацію, представлену в третій версії наукового тексту; б) інтерпретувати; в) аналізувати прочитане [3].

Початком усієї експериментальної роботи стало проведення *констатувального експерименту*, який проводився впродовж 2012 – 2013 навчального року з п'ятьма групами магістрантів Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського (всього 58 осіб) і з чотирма групами магістрантів Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Б. Хмельницького (всього 53 особи). Таким чином, у ньому взяли участь 111 осіб.

Основним завданням констатувального експерименту була перевірка вихідного рівня володіння бакалаврами, які вступили до магістратури, англійським науковим мовленням шляхом: а) визначення рецептивних і репродуктивних знань лексичного матеріалу, вживаного в педагогічних статтях; б) розуміння змісту неадаптованого наукового тексту педагогічного спрямування. Аналіз отриманих результатів засвідчив, що зі 111 студентів двох ВНЗ тільки 10,8 % були обізнані з загальнонауковою педагогічною лексикою на високому рецептивному рівні; 0,9 % – на високому репродуктивному рівні; 26,1 % – на достатньому рецептивному рівні; 15,3 % – на достатньому репродуктивному рівні. Більшість студентів (понад 60 %) такої лексики не знала; а звідси, й не могла читати відповідні науково-педагогічні статті з їх повним розумінням. З усіх 111 учасників лише 1 особа, тобто 0,9 %, повністю усвідомила зміст науково-педагогічного тексту.

Такі результати свідчать про наступне: 1) недостатнє знання мовного матеріалу перешкоджає розумінню текстів, у яких він уживається; 2) читання лише навчальних текстів фахового спрямування сприяє розвитку тільки навчальних умінь читання й позбавляє студентів можливості оволодіти професійно спрямованим автентичним дискурсом. Таким чином, отримані в процесі констатувального експерименту дані підтвердили необхідність навчання магістрантів наукового мовлення з педагогічної тематики за іншою методикою, яка б враховувала всі виявлені недоліки.

Формувальний експеримент проводився з тими самими 111 студентами, із яких 58 увійшли до експериментальних груп (ЕГ), а 53 – до контрольних груп (КГ). При цьому зазначимо, що магістранти, які в процесі констатувального зрізу засвідчили достатній рівень володіння англійським науковим мовленням, продовжували вивчати англійську мову за чинними у ВНЗ навчальними планами, програмами та підручниками в КГ. Тих же, хто виявив гірші результати, було розподілено в ЕГ. Останні працювали за укладеним нами експериментальним навчальним посібником «English Scientific Pedagogical Writing» [5], основними дидактичними принципами якого є наступні: 1) відповідність матеріалу, що вивчається, реальним психофізіологічним і навчальним можливостям більшості студентів засвоїти його за одиницю навчального часу; 2) зростання мотивації навчальних дій, обумовлене вдосконаленням реальних мовленнєвих можливостей студентів; 3) обов'язкове засвоєння на занятті запропонованого матеріалу шляхом його багаторазового й різноаспектного вживання в поєднанні з раніше вивченим; 4) створення рівних умов для всіх студентів щодо участі в кожному виді навчальної діяльності на заняттях; 5) системне повторення всього попереднього матеріалу під час вивчення наступного для уникнення прогалин у знаннях студентів, накопичення у них лінгвістичної інформації та підвищення рівня іншомовних мовленнєвих умінь [4, с. 31].

Перший етап формувального експерименту тривав I семестр. На початку останнього тижня першого семестру було проведено перший зріз знань лексики англійського наукового мовлення і вмінь її вживати в процесі інтерпретації науково-педагогічних фахових досліджень за такими двома темами: «Teaching Tolerance to School Children» і «Teaching Patriotism and Love for the Country You Live in». Рівень знань і вмінь студентів КГ та ЕГ оцінювався за першим, тобто адаптаційним критерієм. Магістранти отримали картки з наступними завданнями: 1) написати переклад 15 слів, словосполучень і речень з вивченою лексикою з англійської мови рідною і з рідної мови англійською за вказаний час; 2) написати по 10 словосполучень, по 10 різних за структурою речень і по 5 зв'язних за змістом мікровисловлювань (по 3 речення в кожному) із наведеною лексикою за вказаний час; 3) прочитати незнайомий повністю адаптований науково-педагогічний текст, близький за тематикою до першого автентичного наукового тексту, отриманого студентами на початку семестру, і виконати 15 тестових завдань, що виявляють його розуміння; 4) написати переказ цього науково-педагогічного тексту за допомогою представлених уточнювальних питань.

Отримані результати свідчать про те, що менш успішні студенти ЕГ, які займалися за експериментальною методикою, наздогнали і навіть незначно (на 4,8 %)

перевершили своїх більш успішних однокурсників за всіма показниками.

Через два дні було проведено другий зріз знань лексики англійського наукового мовлення і вмінь її вживати в процесі аналізу фахових досліджень з педагогіки. Рівень знань і вмінь студентів КГ та ЕГ оцінювався за другим, тобто частково адаптаційним критерієм.

Студенти кожної групи розташовувалися в окремій аудиторії по одному за партою. Магістранти отримали картки з наступними завданнями: 1) прочитати незнайомий частково адаптований науково-педагогічний текст, близький за тематикою до другого автентичного наукового тексту, отриманого студентами на початку семестру, та виявити його розуміння шляхом виконання 25 тестових завдань; 2) написати переказ цього науково-педагогічного тексту; 3) інтерпретувати прочитане.

У результаті перевірки й аналізу виконаних завдань студентів КГ та ЕГ було отримано такі результати: більш успішні студенти КГ і менш успішні ЕГ досягли приблизно однакової якості: а) 17 %–17,2 % засвоєння мовного матеріалу; б) 24,5 %–25,9 % самостійного використання науково-педагогічної лексики в умовно-мовленнєвій практиці; в) 15,1 %–17,2 % інтерпретації прочитаного. Якість розуміння частково адаптованого тексту та якість письмового викладу прочитаного є вищою в ЕГ у порівнянні з КГ на 6,8 % і 7,3 % відповідно.

Наведені результати дозволили вважати розроблену методику ефективною. Однак той факт, що лише 2–3 % студентів ЕГ досягли високих показників розуміння частково адаптованого наукового тексту, його письмового викладу й інтерпретації дозволяє припускати необхідність удосконалення розробленої методики. Таке вдосконалення вирішено проводити за двома напрямками: 1) розширення словникового запасу студентів за допомогою складання вторинних наукових текстів; педагогічної характеристики вчинків студентів у процесі міжособистісних контактів; вирішення педагогічних навчальних і виховних завдань; 2) розвиток умінь інтерпретації прочитаного та написання наукових доповідей шляхом застосування додаткових завдань для самостійного виконання в позаурочний час, зокрема, домашнього читання текстів науково-педагогічної тематики.

Другий етап формувального експерименту здійснювався в другому семестрі того самого навчального року в тих самих групах, у яких працювали ті самі викладачі. Наприкінці другого семестру проводився третій контрольний зріз знань. Результати розвиненості вмінь англійського наукового писемного мовлення визначалися за третім неадаптаційним критерієм і всіма його показниками. Магістранти отримали картки з наступними завданнями: 1) написати переклад 15 слів, словосполучень і речень із

вивченою лексикою з третьої та четвертої тем «Volunteer Movement in the US and Ukraine», «The Language Policy in the USA» з англійської мови рідною і з рідної мови англійською за вказаний час; 2) написати по 10 словосполучень, по 10 різних за структурою речень і по 5 зв'язних за змістом мікрОВисловлювань (по 3 речення в кожному) з вказаною лексикою; 3) прочитати незнайомий науково-педагогічний текст, близький за тематикою до третього автентичного наукового тексту, отриманого студентами на початку семестру, але неадаптований щодо загальних навчальних іншомовних знань і вмінь, і виявити його розуміння шляхом виконання 35 тестових завдань; 4) написати переказ цього самого науково-педагогічного тексту, інтерпретувати й проаналізувати прочитане.

Таким чином, на цьому етапі було отримано такі результати: 1) оволоділи всією запрограмованою науково-педагогічною лексикою на високому / достатньому рівні 8,6 % / 19 % студентів ЕГ і 3,8 % / 17 % студентів КГ; 2) розвинули здатність до її самостійного використання в окремих і зв'язних за змістом реченнях на високому / достатньому рівні 10,3 % / 25,9 % студентів ЕГ і 5,7 % / 22,6 % студентів КГ; 3) навчилися повністю розуміти неадаптовані науково-педагогічні тексти на високому / достатньому рівні 13,8 % / 27,6 % студентів ЕГ і 7,5 % / 26,4 % студентів КГ; 4) навчилися викладати прочитане на високому / достатньому рівні 8,6 % / 24,1 % студентів ЕГ і 3,8 % / 13,2 % студентів КГ; 5) навчилися інтерпретувати неадаптовані науково-педагогічні тексти на високому / достатньому рівні 13,8 % / 15,5 % студентів ЕГ і 5,7 % / 15,1 % студентів КГ; 6) навчилися аналізувати автентичні англійські статті педагогічної тематики на високому / достатньому рівні 12,1 % / 19 % студентів ЕГ і 1,9 % / 13,2 % студентів КГ.

Отримані результати засвідчили ефективність розробленої методики. Однак для її остаточного підтвердження нами було визнано необхідним провести масове навчання за цією методикою, тобто перевірити її ефективність в умовах природного навчального процесу без його керування експериментатором, але при методичному забезпеченні укладеним підручником і методичними рекомендаціями щодо виконання наведеної в ньому системи вправ.

Масове навчання англійського наукового писемного мовлення магістрантів на основі аналізу педагогічних досліджень проводилося впродовж одного 2013 – 2014 навчального року ще в трьох ВНЗ України зі 154 студентами. Воно продемонструвало не тільки ефективність експериментальної методики, але і її технологічність, оскільки опрацювання писемного мовлення за нашим підручником «English Scientific Pedagogical Writing» з урахуванням методичних рекомендацій щодо виконання системи

вправ, реалізованої в ньому, дозволило більшості студентів у природному навчальному процесі опанувати вміння: 1) розуміння автентичних науково-педагогічних текстів на високому / достатньому рівні – 11 % / 26,9 %; 2) самостійного викладу науково-педагогічних думок на основі прочитаних наукових статей на високому / достатньому рівні – 6,3 % / 8,8%; 3) інтерпретації прочитаних науково-педагогічних статей на високому / достатньому рівні – 10,7 % / 15,3 %; 4) проведення самостійного аналізу англійських наукових статей на педагогічну тематику з викладенням їх актуальності, тлумаченням головної думки, визначенням переваг і недоліків висловлених у них педагогічних ідей, вираженням власних поглядів із приводу вдосконалення педагогічних прийомів навчання й виховання на високому / достатньому рівні – 8,4 % / 16,6 %.

Висновки. Отримані дані доводять доступність для більшості магістрантів запропонованої системи вправ з навчання англійського наукового писемного мовлення на основі аналізу фахових досліджень із педагогіки, а також підтверджують ефективність і технологічність розробленої методики.

Перспективним напрямом подальшої роботи вважаємо конкретизацію видів наукового мовлення, зокрема, полілогічного – у вигляді обговорення наукової теми, що досліджується.

Список використаних джерел:

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / [науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва]. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Концепція організації підготовки магістрів в Україні / Наказ Міністерства освіти і науки України № 99 від 10.02.2010 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документа: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/6670/print/
3. Маслова А.В. Критеріальний апарат визначення ефективності методики навчання англійського наукового писемного мовлення магістрів на основі аналізу педагогічних досліджень / А.В. Маслова // Наукові записки. – Випуск 136. – Серія: Філологічні науки (мовознавство). – Кіровоград: Видавець Лисенко В.Ф., 2015. – С. 560-566
4. Мартинова Р. Ю. Цілісна загальнодидактична модель змісту навчання іноземних мов : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.09 “Теорія навчання” / Р. Ю. Мартинова. – К., 2007. – 44 с.

5. Мартинова Р. Ю. English Scientific Pedagogical Writing. Англійське писемне науково-педагогічне мовлення : [навч. посібник] / Р. Ю. Мартинова, А. В. Маслова. – Одеса : ФОР Бондаренко М. О., 2015. – 244 с.

6. Maslova A. General features of activities' sequence for teaching English academic writing to masters / A. Maslova // Canadian Journal of Science, Education and Culture, 2014, No 2(6), (July-December). Volume III. "Toronto press", 2014. – p. 275-281

References:

1. Zagal'noyevropejs`ki Rekomendaciyi z movnoyi osvity`: vy`vchennya, vy`kladannya, ocinyuvannya / [naukovy`j redaktor ukrayins`kogo vy`dannya doktor ped. nauk, prof. S. Yu. Nikolayeva]. – K.: Lenvit. 2003. 273 p.

2. Koncepciya organizaciyi pidgotovky` magistriv v Ukrayini / Nakaz Ministerstva osvity` i nauky` Ukrayiny` № 99 vid 10.02.2010 roku [Elektronny`j resurs]. Available at: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/6670/print/

3. Maslova A. Kry`terial`ny`j aparat vy`znachennya efekty`vnosti metody`ky` navchannya anglijs`kogo naukovogo py`semnogo movlennya magistriv na osnovi analizu pedagogichny`x doslidzhen` [Criterion apparatus of efficiency testing of teaching English scientific writing to Master students in the process of pedagogical research papers analysis] / A.V. Maslova // Naukovi zapu`sky`. – Vy`pusk 136. – Seriya: Filologichni nauky` (movoznavstvo). – Kirovograd: Vy`davec` Ly`senko V.F. 2015. P. 560-566

4. Martynova R.Yu. Cilisna zagal`nody`dakty`chna model` zmistu navchannya inozemny`x mov [The goal-oriented general didactic model of the content of teaching foreign languages]. Doctor of Pedagogical Sciences : 13.00.02. (Theory and methodology of education). Kyiv. 2007. 44 p.

5. Martynova R.Yu. English Scientific Pedagogical Writing. Anglijs`ke py`semne nauково-педагогічне мовлення : [навч. посібник] / Р. Ю. Марты`нова, А. В. Маслова. – Одеса : ФОР Бондаренко М. О. 2015. 244 p.

6. Maslova A. General features of activities' sequence for teaching English academic writing to masters / A. Maslova // Canadian Journal of Science, Education and Culture, 2014, No 2(6), (July-December). Volume III. "Toronto press", 2014. – p. 275-281